

Gaziantep University Journal of Educational Sciences
Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi
e-ISSN: 2667-5145

İlkokullarda Okul İklimini İyileştirmeye Yönelik Uygulama Örnekleri

Application Examples For Improving School Climate In Primary Schools

İsmail TOĞA^a , Mustafa ÖZMUSUL^b

Article Info/Makale Bilgi

Received/Alındı: 30/01/2022

Revised/Düzeltildi: 21/03/2022

Accepted/Kabul edildi: 07/04/2022

Anahtar kelimeler:

Okul iklimi, okul müdürü,
öğretmen, öğrenci

Keywords:

School climate, school principal,
teacher, student

ÖZ

Bu araştırma ilkokullardaki okul iklimini iyileştirmeye yönelik uygulama örneklerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniğiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, 2019-2020 eğitim-öğretim yılı içerisinde Şanlıurfa ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarında görev yapmakta olan ilkokul müdürleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evren içinde ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen 21 ilkokul müdürü oluşturmaktadır. Veriler, görüşmecinin hazırladığı görüşme formu kullanılarak yüz yüze toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda okul müdürlerinin büyük çoğunluğunun; okullarında kişilerarası iletişimin sağlıklı olduğunu, okul paydaşlarının rehberlik servisi ile birlikte hareket ettiğini, öğretmenlere ve öğrencilere yönelik sportif, kültürel, sosyal faaliyetlerin düzenlendiğini, okulun fiziki çevresinin öğrenciye göre düzenlendiğini ifade ettikleri görülmüştür. Bu bağlamda okul müdürlerinin ifade ettikleri uygulamaların okul iklimine olumlu yönde etki ettiği belirlenmiştir.

ABSTRACT

This research was carried out to examine the examples of practices aimed at improving the school climate in primary schools. The research was carried out with the interview technique, one of the qualitative research methods. The universe of the research consists of primary school principals working in public schools affiliated to the Ministry of National Education in Şanlıurfa in the 2019-2020 academic year. The sample of the research consists of 21 primary school principals determined by criterion sampling method within the universe. The data were collected face to face using the interview form prepared by the interviewer. The collected data were analyzed by content analysis method. As a result of the research, it was seen that the majority of school principals stated; Interpersonal communication in their schools was healthy, school stakeholders acted together with the guidance service, sportive, cultural and social activities were organized for teachers and students, and the physical environment of the school was arranged according to the student. In this context, it has been determined that the practices expressed by the school principals have a positive effect on the school climate.

Cite as: Toğa, İ. & Özmusul, M. (2022). İlkokullarda Okul İklimini İyileştirmeye Yönelik Uygulama Örnekleri. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 146-167.

*Bu çalışma Doç. Dr. Mustafa Özmusul danışmanlığında Harran Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Programında yüksek lisans tezi olarak tamamlanmış bir çalışmadan türetilmiştir.

^aSınıf Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, ismailtogaa@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0962-2557.

^bDoç. Dr. Harran Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, mustafaozmusul@harran.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-3990-7147.

Giriş

Sosyal bir gerçeklik olarak toplum, hayatın karmaşık ve somut biçiminin yansıması şeklinde karşımıza çıkar. Toplumsal yaşamın olduğu her alanda kültür vardır. Kültür, toplumsal hayatın bir parçasıdır. Gerek tarihî gerekse sosyal gelişme sürecinde toplumlar kültürel yönden benzeşmeler, farklılaşmalar sergilerler. Söz konusu eğilimleri bireyler arası ilişkilerde de görmek mümkündür (Celkan, 1991).

Bilimin ve teknolojinin geliştiği bu çağda insanların yaşayış biçimleri, davranışları, ihtiyaçları sürekli değişime uğramaktadır. İnsanların bir araya gelerek oluşturduğu organizasyonlar da bu değişime ayak uydurmaktadır. Değişime uğrayan organizasyonlardan en önemlilerinden biri de şüphesiz eğitim ve öğretim kurumlarıdır.

Türk Millî Eğitimi ülke gündeminde öne çıkan konulardan biri olmuştur. Ayrıca tarihin tüm dönemlerinde de eğitim, gerek toplum gerekse devlet felsefesi üzerinde kritik bir role sahip olmuştur. İnsan ve toplum yaşamındaki önemi her zaman dile getirilmiştir (Celkan, 2003).

Eğitimin işlevlerini genel olarak mikro ve makro açıdan incelemek gerekir. Mikro açıdan eğitimin başlıca işlevini sınıfta, okulda ve ailede ele almak gerekir. Diğer taraftan eğitimin dil, din, ahlak, ekonomi, politika gibi toplumsal kurumlarla olan ilişkileri onun makro yönden incelenmesini de gerektirir. Çünkü eğitim neticede sosyal bir kurumdur. Çocuğun, gencin, yetişkinin hem aile, okul, arkadaş grubu, küçük sosyal gruplar gibi birimlerde geçirdiği eğitimsel gelişim çizgisinin hem de topyekûn toplumdaki etkinliklerine eğitimin katkısı ve etkinliklerinin incelenmesi gerekir (Celkan, 2018).

Okul bir toplumsal kurum olarak eğitim sürecinin en ciddi şekilde gerçekleştiği bir yerdir. Okul sadece fiziki olarak bir taş yığını değil, içindeki canlı öğeleriyle (öğrenci, öğretmen, yönetici...) bir kültür atmosferi, sosyal yaşamın bir nevi küçültülmüş modelidir. Sosyo-kültürel bir eğitim kurumu olan okullarda sadece öğretim yoktur. Aynı zamanda etkileşim, farklılaşma, uzmanlaşma, iş bölümü ve yönetim süreçleri de vardır. Öğretim planındaki ilişkiler daha çok etkileşim özelliği gösterirken, bunun dışındakiler formal ve informal anlamdaki yakın ilişkilerdir (Celkan, 2018).

İnformal eğitim, ilköğretimden itibaren tüm öğrenim hayatı boyunca öğrenciler arasında önemli bir etkiye sahiptir. Sınıfta, okulda, okul dışında, arkadaş gruplarında öğrencilerin davranışlarına yön veren birtakım değer yargıları vardır. Öyle ki okul yaşamında dayanışma, arkadaşlık, sırdışlık, öğretmene ve okul yönetimine yönelik tutum ve davranışlar görülür (Celkan, 2006).

Okul, sosyal bir sistem olup yapısal özellikleri ve dinamikleri önemli biçimde içinde yer aldığı toplumun yapı ve dinamiklerince şekillenir. Okul, kendine özgü bir etkileşim düzenine, değerlere, normlara, simgelere ve iletişim düzenine sahiptir (Celkan, 2018).

Okullarda geçmişten günümüze hedefler, yapılan çalışmalar, ihtiyaç duyulan teknoloji, yöntemler, stratejiler gibi birçok unsurun değiştiği görülmektedir. Bu değişimlerle beraber öncelikle öğrenciler olmak üzere okulun tüm paydaşlarının akademik başarıları, davranışları, eğitime olan bakış açıları, okula olan bakış açıları, imkânları yerinde ve zamanında kullanabilme olanakları da değişmektedir. Bu değişimlerin bir sonucu olarak da okulun soyut havası yani atmosferi olan okul iklimi kavramı ortaya çıkmaktadır.

Günümüz toplumunda eğitime ciddi bir bütçe ve zaman ayrılmaktadır çünkü ülkenin gelişmişliği, verilen eğitim ile yakından ilgilidir (Çetin, 2014). Dolayısıyla insanlar da daha iyi eğitim alması için çocuklarını; verilen eğitim bakımından, çevresel şartlar bakımından ve

çocuğun severek öğrenmesine olanak tanıyan iyi bir okula göndermek istemektedir. Türkiye’de de, bir okulun “iyi” olmasının okul iklimiyle alakalı olduğu düşünülmekte ve okul ikliminin verilen eğitimi ciddi oranda etkilediği görülmektedir. Veliler çocuklarını okula gönderirken özellikle iyi diye nitelendirilen okulları seçmektedirler. Her okulun verilen eğitim ve fiziksel olanaklar bakımından aynı seviyede iyi olması gerekmektedir. Özellikle kritik dönemlerde verilen eğitim, çocuğun ilerideki eğitim hayatını ciddi oranda etkilemektedir. Bu bağlamda iyi diye nitelendirilen okulların şartlarının diğer okullarda da uygulanmaya çalışılması gerekmektedir. Bu çalışmada eğitimin zorunlu ilk aşaması olan ilkokullarda çocukların iyi bir eğitim alması ve okul ikliminin olumlu olması için iyi diye nitelendirilen okulların yöneticilerinin okullarında uyguladıkları çalışmaları hakkında bilgi toplanması hedeflenmektedir.

Okullardaki iklimi etkileyen unsurların okul iklimini ne derece etkilediği de yapılan araştırmalarda çokça ortaya konmuştur fakat okul iklimini iyileştirmeye yönelik uygulamalarını araştıran çalışmalar oldukça sınırlı sayıdadır. Olumlu okul ikliminin öğrenci başarısı üzerinde ne derece etkili olduğu bilinmektedir (Hoy vd., 1991; Bektaş ve Nalçacı, 2013; Özdemir, 2002). Bu yüzden olumlu iklime sahip olan okulların bunu nasıl başardıkları bu araştırmanın konusudur. Okul iklimine etki eden tüm unsurlar nasıl değerlendirilirse olumlu okul iklimine sahip olunur sorusuna cevap arayan bir çalışmadır. Dolayısıyla bu araştırma, sadece okul iklimini ele alması açısından sınırlı sayıda araştırmalardan biridir. Çalışmanın özellikle okul iklimini iyileştirmeye yönelik uygulama örneklerini araştırması da diğer araştırmalardan ayrılan bir yanının olduğunu göstermektedir. Ayrıca bu çalışmanın amacı, ilkokullarda okul iklimini iyileştirmeye yönelik yapılan uygulamaları araştırıp diğer okul yöneticilerinin de bu çalışmadan faydalanarak okullarında olumlu bir iklim yaratmasına yardımcı olmaktır. Bu sebeple çalışmanın tüm ilkokullara hitap etmesi, okullarının daha iyi bir atmosfere sahip olmasını isteyen yöneticiler açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Okul İklimi

İklim ifadesi farklı alanlardaki örgütlerde araştırılan bir kavram olduğu gibi eğitim alanında da “okul iklimi” şeklinde ele alınmaktadır. Okul iklimi, okulun psikolojik ortamında etkili olan en önemli unsurlardan biri haline geldiği ve üzerinde durulması gereken önemli bir konu olduğu düşünülmektedir. Çeşitli bilim insanları ise bu konuda birçok incelemelerde bulunup literatüre katkıda bulunmuşlardır (Hoy vd., 1991; Monhardt, 1995; Turan, 1998; Ekşi, 2006; Hoy ve Miskel, 2010; Çalık ve Kurt, 2010; Bursalıoğlu, 2012; Bektaş ve Nalçacı, 2013; Buluç, 2013; Tavşanlı vd., 2016).

Araştırmacılar genel olarak, okuldaki iklimin öğrenme ortamı ve öğrenci başarısı üzerinde etkili olacağını belirtmişlerdir fakat iklim hakkında ortak bir tanım yapmamışlardır. Hoy ve Miskel’e (2010) göre okul iklimi, okulları birbirinden ayıran aynı zamanda okuldaki herkesin davranışını etkileyen okul içindeki özelliklerdir. Okul iklimi hakkında yapılan tanımlamaların büyük bir kısmı okul ortamındaki insan etkileşimleri çerçevesinde yapılmaktadır. Okul iklimi öğrenci, öğretmen, müdür, müdür yardımcıları, öğrenci velisi gibi okulla ilişkisi olan her kesimin etkilediği veya etkilendiği bir durumdur (Çalık ve Kurt, 2010). İklim bir algılamadır. Dolayısıyla tanımlayıcı bir faktör olarak görülebilir. Bu tanımlar da kişilerin kendi düşüncesine göre şekillendiği için arada farklılıklar vardır. Okul iklimi, bir nevi okulun kendi kişiliği şeklinde görülebilir. Bir okulun iklimi, o okulu diğer okullardan ayıran özelliklerin hepsidir. Buna bağlı olarak okul iklimi, okul ortamındaki formal ve informal gruplardan etkilenir (Bektaş ve Nalçacı, 2013).

Okul iklimi, okulların hem insani hem de psikolojik yönüne vurgu yapan kapsayıcı bir ifadedir. Bununla beraber çalışanların örgüt ortamıyla alakalı algılarını gösteren, eğitim-öğretim etkinliklerinin hedefine ulaşması için çok önemli bir ifadedir. Okul iklimini kavrayabilmenin yolu çalışanların davranışlarını anlamaktan geçer (Demir, 2008).

Okul iklimi, öğretmenlerin okul çevresiyle alakalı bütün algısını kapsayan bir kavramdır. Formal ve informal ilişkilerden, okul çalışanlarının kişilik özelliklerinden ve yönetici ve öğretmenlerin liderlik özelliklerinden etkilenir. Başka deyişle okul iklimi, örgüt üyelerinin davranışlarını etkileyen, bir okulu diğerinden ayıran iç özelliklerin tümüdür. Okul iklimi kısaca okulun kişiliğidir diye tanımlanabilir (Hoy ve Miskel, 2005; Akt., Okar, 2018). Halpin (1966) ise okul iklimini bir doğru parçasına benzetmektedir. Örgüt iklimi de bu doğru parçasının noktalar arası değişen bütün durumlarıdır. Her okulun kendine özgü kişiliği vardır. Okuldaki iklim de işte bu kişiliktir. İnsan için kişilik ne ise örgüt için de iklim odur (Akt., Bursalıoğlu, 2012).

Eğitim ve öğretim örgütlerine bakıldığında iklimi büyük ölçüde etkileyen unsur, bireyler arasındaki ilişkilerdir. Okullar, başka örgütlere nazaran değişken bir iklime sahiptir. Bunun sebebi ise eğitim faaliyetlerinin girdisi ve çıktısının insan olmasıdır. Okullar, bireyler arasındaki ilişkilerin daha samimi olduğu örgütsel yapılardır Dolayısıyla iklim, farklı okullarda farklı hissedilebilir. Bu farklılıklar, okulun mutluluğunu ve verim düzeyini etkilemektedir. Bunun sonucunda ise her okulun çıktısı farklılaşmaktadır (Hoy, 2003).

Okul ikliminin şekillenmesinde en önemli konuma sahip olan kişi okul yöneticisidir. Okul yöneticisi, liderden önce amirdir. Amirlik özelliğinden liderlik özelliğine geçmesi çok zordur fakat imkânsız değildir. Bazı stratejiler uygulayarak amirlik özelliğinin yanı sıra liderlik özelliğini de kazanabilir. Bu stratejilerden biri örgüt üyeleri arasındaki ilişkileri uyumlu bir şekilde sağlayarak okuldaki iklimi olumlu hale getirmesidir (Bursalıoğlu, 2012). Aynı zamanda okul yöneticisi, toplumun ve çalışanların beklentisini dengeleyebilmeli. Yani kısacası bireysel beklentiyi dikkate almalıdır (Atakan, 2012).

Okul iklimi, okulun tüm üyelerinin birlik içerisinde olma görüşlerine göre gelişme gösteren, insanların davranışlarından etkilenen, okuldaki bütün insanları etkileyen özelliklerin bütünüdür. Okul iklimi bireyler arası örgütsel ve eğitimsel boyutlarını da kapsayan çok özellikli bir ifadedir (Okar, 2018).

Okul İklim Tipleri

Hoy, Tarter ve Kottkamp'ın (1991) okullardaki iklim ile ilgili yaptıkları araştırmalar sonucunda okullarda genel anlamıyla dört farklı iklim tipinin olduğu sonucuna varmışlardır. Bunları, açık, bağımlı, serbest ve kapalı iklim şeklinde dört başlık altında toplamışlardır (Akt., Okar, 2018).

Açık İklim

Okul yöneticileriyle öğretmen ve çalışanlar arasındaki iş birliği, birbirine karşı saygı açık iklim tipinin en önemli özelliğidir. Öğretmenler özgür bir şekilde çalışır. Yöneticiler ise öğretmenlere sıkıştıkları noktalarda yardımcı olurlar. Öğretmenler de kendi aralarında birbirini iyi tanırlar, arkadaşlıklar ve sosyal ilişkileri gelişmiştir. Birbirlerini her konuda desteklediklerinin yanı sıra kendilerini öğretmenliğe adanmışlardır. Sonuç olarak öğretmen ve okul yöneticisinin davranışları açık ve içtendir. Bu iklim tipinde öğretmenler, yöneticiler ve

öğrencilerin moralleri sürekli yüksektir. Öğretmenler ile öğrencilerin samimi ilişkileri dikkat çekici bir şekilde görülebilir (Hoy vd., 1991).

Bağımlı İklim

Bu tip okullarda başarısız yöneticilere rağmen başarılı ve yüksek performanslı öğretmen grubu dikkat çeker. Yönetici genellikle kurallı ve disiplinlidir fakat öğretmenlerin fikirlerine ve bireysel ihtiyaçlarına saygılı değildir. Yöneticiler, öğretmenlere uğraştırıcı tarzda, sorumluluğunda olmayan görevler vererek öğretmenleri sıkar. Buna karşın da ters orantılı bir şekilde öğretmenler de işlerinde ve mesleklerinde yüksek performans sergileyerek yöneticinin davranışlarını kulak ardı ederler. Bağımlı iklim tipinde öğretmenler birbirleriyle iyi anlaşılır ve birbirlerini desteklerler. Çalıştıkları okulla gurur duyarlar. İşlerini de büyük bir özveriyle ve severek yaparlar. Eğitim-öğretim etkinliklerini takım ruhuyla yaparlar (Hoy vd., 1991).

Serbest İklim

Bu iklim tipinde ise yöneticinin davranışları dikkat çeker. Yönetici destekleyici liderlik davranışları sergiler. Yönetici, öğretmenlerin fikirlerine saygı gösterir. Onları dinler ve rahat çalışabilecekleri bir ortam kurar. Yönetici farklı görüşlere açıktır. Öğretmenleri gereksiz işlerle uğraştırmaz. Yöneticinin bu davranışlarına rağmen öğretmenler de tam tersi davranış sergiler. Öğretmenler isteksizdir. Herhangi bir sorumluluk almak istemezler. Yöneticinin olumlu davranışlarını görmezden gelirler. Bazen de yöneticinin bu davranışlarını suistimal ederler. Serbest iklim tipinde öğretmenler yöneticileri sevmezler. Bununla birlikte kendi iş arkadaşlarını da sevmezler. Birbirlerine saygı göstermezler. Mesleklerine bağlılıkları zayıftır. Kısacası serbest iklim tipi bağımlı iklim tipinin tam aksi bir iklim tipidir (Hoy vd., 1991).

Kapalı İklim

Bu iklim tipinde de yönetici gereksiz işlerle uğraşır. Öğretmenler de buna bağlı olarak çok az çalışırlar. Sadece göstermelik iş yapmaya meyillidirler. Kontrol odaklı bir yönetim göze çarpar. Kapalı iklim tipinde yöneticiler güler yüzlü değildir. Yöneticilerin bu yanlış tutumları öğretmenleri ve diğer çalışanları da etkiler. Öğretmenler de kendi meslektaşlarına saygısız ve kaba davranırlar. Yani öğretmenlere hiçbir desteğin sağlanmadığı bir otorite hakimdir. Buna bağlı olarak da hoşgörüsüz, işini severek yapmayan öğretmen davranışları göze çarpar. Kısacası kapalı iklim açık iklimin tam tersi bir iklim tipidir (Hoy vd., 1991).

Olumlu Okul İklimi

Olumlu okul iklimi alanında en kapsamlı araştırmalardan birini yapan Hoy, Tarter ve Kottkamp (1991), olumlu okul iklimine sağlıklı okul da demiştir. Buna göre, açık ve sağlıklı okulların daha iyi olduğu görülmektedir. Sağlıklı okullarda öğretmen daha üretken, yöneticiler daha yansıtıcı ve öğrenciler akademik başarıda daha yüksek seviyelere ulaşırlar. Akademik başarı, açık ve sağlıklı okulların ayrılmaz bir unsurudur. Bakıldığı zaman bir okulun iklimi açık ve olumlu olabilir fakat genel bir başarıyla karşılaştırıldığında öğrenci başarısı yüksek değildir. Ancak okulda öğrenci hedefleri belirlenmiş, öğrenme ortamı düzenli ve ciddi, öğretmenler öğrencilerin başarabileceğine inanmış ve öğrenciler başarılı olmaya kararlı ise okul başarılıdır.

Okulların kendine has kurallar bütünü meydana getirmesi ve koyduğu hedeflere kolaylıkla ulaşması sağlıklı ve olumlu bir iklim gerektirir. Öğrencilerden üst düzey bir başarı

beklenilmesi, öğretmenlerin öğrenmeye ve yeniliklere açık olması, çalışanlar arasında birbirine güvenin sağlanması olumlu iklime sahip okulların özellikleridir. Olumlu okul ikliminde önemli olan öğrenmedir. Öğrenci ve öğretmen ilişkileri olumludur. Okul örgütünün tüm üyeleri birbiriyle saygı çerçevesinde iletişim kurar. Adaletli ve birbiriyle tutarlı bir disiplin yöntemi izlenir. Ailelerin katılımı ve desteği önemsenir. Dolayısıyla olumlu iklime sahip olan okulların bu özelliklerine bakıldığında öğrencilerin okula seyerek gelmesi, okulu ikinci evi gibi görmesi okul iklimi ile alakalıdır. Yani okul iklimi öğrencilerin mutluluğu, güveni, risk alma gibi duygularını pozitif yönde veya negatif yönde etkileyen bir kavramdır (Özdemir vd., 2010).

Okulun atmosferinin olumlu olması ulaşılmak istenen hedeflere kolay erişebilmesini sağlamaktadır (Tavşanlı vd., 2016). Olumlu okul iklimi okuldaki tüm bireylerin okula bağlılıklarını artırmaktadır. Aynı zamanda öğrencilerin de akademik başarısını olumlu yönde etkilemektedir (Turan, 1998). Yapılan araştırmalarda olumlu iklimin hâkim olduğu okullarda okula uyum kolaylaşmaktadır (Hoy vd., 1991). Öğretmenin desteği, akranlar arasındaki bağlılık, sınıftaki etkinliklere katılmak hem öğretmenin hem de öğrencinin başarıya adanmışlığını artırır. Bunun yanında okulun düzenliliği ve okul kurallarının açık olması da bu adanmışlığın göstergesidir (Brand vd., 2003).

Okul ikliminin olumlu olduğu okullarda görülen iklim tipi açık iklimdir. Bu tip okullarda açık iklimin tüm özellikleri görülür. Dolayısıyla öğretmenler ile öğrenciler arasında olumlu bir iletişim vardır. Bu da akademik başarıyı etkileyen en önemli unsur olarak belirtilmektedir. Bunun yanında kurum üyeleri birbirlerine karşı saygılı davranmaktadır. Hak, hukuk, adalet gibi kavramlar oldukça önemsenmektedir. Bu sebeple öğrenciler kendilerini güvensiz ve huzursuz hissetmemekte ayrıca kendilerine de haksızlık yapıldığını düşünmemektedir. Bu durum, öğrencilerin derslerine odaklandıklarını ve okulun akademik başarısını artırdıklarını göstermektedir (Özdemir vd., 2010). Bir okulun iklimi, okulları daha üretken hale getirmek için potansiyel bir araç olarak görülmektedir (Hoy vd., 1991). Bu bağlamda güven, destek ve başarı unsurlarının bir arada ele alınması gerekmektedir. Olumlu okul iklimi bu unsurlara dayalı olarak şekillenmektedir. Bunun yanında okuldaki çalışanların öğrencilerle iyi ilişkiler içerisinde olması ve onları desteklemesi, öğretim programlarının öğrencinin başarı gelişimine katkıda bulunması gerekmektedir. Sosyal etkinlik bakımından yeterli, fiziki ortam bakımından öğrencinin kendini güvende hissetmesi de olumlu iklimin bir göstergesi olarak görülmektedir. Bu da hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin okulu sevmeye ve aidiyet hissetme duygularını geliştirmektedir. Bu şekilde öğrencilerde aidiyet duygusunun oluştuğu ve okuldan memnuniyet duyduğu da ortaya çıkmaktadır (Tavşanlı vd., 2016).

Olumlu okul ikliminin oluşması için bir kısım faktörler ön plana çıkmıştır. Bunlar, saygı, sevgi, güven, aidiyet, moral, okulda yeniliğe açıklık olarak ifade edilmektedir. Bu unsurlar okulda devamlı olarak var olursa okul, resmi bir kurum olmaktan çok insani ve kültürel bir yapı olur (Shaw ve Reyes, 1990).

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile okul müdürlerinin olumlu okul iklimini iyileştirmeye yönelik yaptıkları uygulamalar incelenmiştir. Görüşme formu araştırmacı (birinci yazar) tarafından hazırlanmıştır. Görüşmeler yüz yüze gerçekleşmiştir. Araştırmanın nitel olmasının sebebi, konu hakkında daha derin bilgilere sahip olmak istenmesidir. Az katılımcıyla konunun derin bir şekilde

irdelenmesi nitel araştırma yöntemi ile gerçekleşmektedir. Çalışmada olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni, olgulara ilişkin yaşantıları ortaya çıkararak araştırmacıların görüşme aşamasında yaşadıkları etkileşim ve esneklik yoluyla konuyla ilgili detayları yakalama fırsatı sunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Nitel araştırma modeli, görüşmeye katılan kişilere kendi görüşlerini söyleyebilme imkânı verir. Bu bakımdan yapılandırılmamış modellere göre daha kapsamlı bilgi elde edilir. Bunun yanında bu yöntemin, görüşmeci konu bütünlüğü içerisinde olmak şartıyla düşüncelerini belli sınırlar içerisinde kalmadan rahatça ifade edebilme gibi avantajları da vardır (Büyüköztürk vd., 2013).

Çalışma Grubu

2019-2020 eğitim öğretim yılında Şanlıurfa'nın Karaköprü ve Haliliye ilçelerine bağlı toplam 199 resmî ilkokul mevcuttur. Bu ilkokullardan 43'ü ilçe merkezlerinde bulunmaktadır. Araştırmanın örneklemini, Şanlıurfa'nın Karaköprü ve Haliliye ilçe merkezlerinde görev yapan 43 ilkokul müdüründen 21 ilkokul müdürü oluşturmuştur. Bu çalışma için özellikle Karaköprü ve Haliliye ilçelerinin tercih edilmesinin nedeni, Şanlıurfa'nın diğer ilçelerine göre çevresel şartlar bakımından ve sosyoekonomik açıdan görece olarak daha gelişmiş olmalarıdır. Bu nedenle çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılarak araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden müdürler ile görüşme sağlanmıştır. Amaçlı örnekleme, araştırmacının, incelenen konunun açıklanmasında yardımcı olabilecek kişi, yer ve durumları çalışma için seçmesidir. Dolayısıyla amaçlı seçilen örneklem, araştırmanın problemine katkı sağlayabilecek ve incelenen konunun daha iyi algılanması için zengin bilgiler sunabilecek niteliktedir (Büyüköztürk vd., 2013).

Verilerin Toplanması

Bu çalışmada nitel veri toplama yöntemlerinden biri olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu teknik, araştırmacı ile katılımcı arasında sözlü iletişime dayalı kontrollü ve amaçlı bir tekniktir. Bu tekniğin seçilmesindeki amaç verilen cevabın altında yatan nedenleri derin bir şekilde irdelemektir.

Yarı yapılandırılmış görüşme, diğer tekniklere göre daha esnektir. Araştırmayı yapan kişi soracağı soruları önceden planlar ve hazırlar. Görüşme esnasında araştırmacı eğer isterse görüşmenin akışına göre konunun daha detaylandırılması için soracağı soruların alt sorularını sorarak görüşmeyi etkileyebilir. Katılımcı soruları cevaplarken başka bir sorunun da cevabını vermişse tekrar o soru sorulmayabilir (Büyüköztürk vd., 2013).

Görüşme soruları hazırlanırken konunun problemlerine ait tüm durumlar ele alınmış ve geniş çaplı bir literatür taraması yapılmıştır. Ayrıca araştırmacı, soruları hazırlama aşamasında aralarında Harran Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görev yapan akademisyenlerin de olduğu 2 Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Öğretim Üyesi'nin, 2 Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Öğretim Üyesi'nin, 1 Rehberlik ve Psikolojik Danışma Öğretmeni'nin ve 1 Türkçe Öğretmeni'nin görüşüne başvurmuştur. Verilen tavsiyeler ışığında düzenlemeler yapılmış ve tekrar uzmanların onayına sunulmuş son halini almıştır. Hazırlanan görüşme formundaki sorular deneme amacıyla bir okulun müdürüne yöneltilmiştir. Görüşme istenilen şekilde ilerlemiş ve olumlu bir şekilde tamamlanmıştır.

Araştırma kapsamında okul müdürlerine yöneltilen sorular şunlardır:

- Okullarda kişiler arası ilişkilerin geliştirilmesinde neler yapılmaktadır?

- Olumsuz öğrenci davranışlarının azaltılması için okullarda yapılan örnek uygulamalar nelerdir?
- Okullarda öğretmenlerin motivasyonunun artırılması için yapılan örnek uygulamalar nelerdir?
- Okullarda öğrencilerin motivasyonunun artırılması için yapılan örnek uygulamalar nelerdir?
- Okul ortamının iyileştirilmesi için yapılan diğer uygulamalar nelerdir?

Katılımcılar öncelikle telefon ile aranmış ve bu çalışmaya katılmaları halinde; yaklaşık 40 dakika kadar zaman ayırmaları gerektiği, onlara okullarındaki olumlu iklim ile alakalı 5 soru yöneltileceği, sorulara doğru ve anlaşılır bir şekilde cevap vermelerinin gerektiği, çalışmaya katılımın tamamen gönüllülük esasına dayandığı, kimlik belirleyici hiçbir bilginin istenmeyeceği, cevaplarının tamamen gizli tutulacağı ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirileceği, elde edilecek bilgilerin bilimsel yayımlarda kullanılacağı, çalışmanın kişisel rahatsızlık verecek unsurlar içermediği, ancak çalışma sırasında sorulardan ya da herhangi bir nedenden ötürü kendilerini rahatsız hissetmeleri halinde çalışmayı yarıda bırakıp çıkmakta serbest oldukları ve çalışma sonunda, bu çalışmayla ilgili sorularının cevaplanacağı bilgileri aktarılmıştır. Ardından görüşme zamanı birlikte ayarlanarak görüşmeler mesai saatleri içerisinde ve okul müdürünün okulda olduğu bir zamanda gerçekleşmiştir. Böylelikle okulu, öğrencileri ve ortamı gözleme şansı da olmuştur. Katılımcılara görüşme öncesinde verilen bilgiler görüşme esnasında uygulanarak katılımcıların rahat, samimi ve doğru cevaplar vermeleri sağlanmıştır. Katılımcıların kendilerini rahat hissetmeleri için ses kayıt veya başka bir cihaz kullanılmadan sadece not alınarak kayıt altına alınmıştır. Araştırmada gizlilik adına, okullara ve müdürlere kod isimler verilerek çalışma yapılmıştır. Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini artırmak adına görüşme öncesi bir süre sohbet edilerek güven ortamı yakalanmaya çalışılmıştır. Böylelikle katılımcıların daha samimi cevaplar vermeleri sağlanmıştır. Sorular her defasında teyit edildikten sonra bir sonraki soruya geçilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizini yapmak için nitel araştırma yönteminin içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde not tutularak elde edilen veriler düzenlenerek bilgisayar ortamına aktarılmıştır. İçerik analizinde amaç birbiriyle ilişkili olan kavramlara ulaşmaktır. Daha sonra bu kavramlar okuyucunun anlayabileceği düzeyde düzenlenerek yorumlanmaktadır. Elde edilen verilerin kendi içerisinde yorumlanması “anlamı” ön plana çıkarmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016:176-187). Elde edilen veriler araştırmacının kendi yorumları ile ifade edilmiş ve çıkarılan sonucun nasıl görüldüğü ortaya konmuştur. Böylece okuyucuya araştırma sorusuna ilişkin farklı bir bakış açısı kazandırmaya çalışılmıştır.

Analiz yapılırken öncelikle görüşmenin kayıtları bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Görüşmeler birçok defa gözden geçirilerek tek tek çözümlenmiştir. Benzer ifadeler tasnif edilerek görüşmeciler kodlanmıştır (M1; Müdür-1). İlgili alanyazın ve araştırma soruları göz önünde bulundurularak temalar ve kategoriler belirlenmiştir. Benzer örüntülere sahip olan kategoriler birleştirilmiştir. Farklı örüntülere sahip olanlar da ayrı kategoriler şeklinde kodlanmıştır. Daha sonra uzman bir kişiye ham veriler verilerek tema ve kod oluşturması istenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda tema ve kodların uygunluğu değerlendirilmiş ve araştırmacının teması ve koduyla uyumlu olduğu görülerek kodların geçerli ve güvenilir

olması sağlanmıştır. Oluşturulan tema ve kategoriler tablolara aktarılarak frekans değerleri ile birlikte bulgular kısmında gösterilmiştir.

Geçerlilik ve güvenilirliği artırmak için araştırılan olgu olabildiğince tarafsız bir şekilde gözlemlenmiş ve bulunan bulgulardan yola çıkılarak sonuçlara ulaşılmıştır. Ayrıca güvenilirliği artırmak adına okul müdürlerinin görüşlerine hiçbir şekilde yorum katılmamış, yansız bir şekilde görüşleri doğrudan alıntılanarak aktarılmıştır. Elde edilen verilerin yorumlanmasında ilgili alanlarda yapılan çalışmalar da dikkate alınarak çalışmanın güvenilirliği artırılmaya çalışılmıştır. Son olarak çalışmanın tema ve verilerle düzenlenmiş hali görüşmecilere sunularak teyit ettirilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde okul müdürlerine yöneltilen soruların cevaplarına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Kişiler Arası İlişkilerin Geliştirilmesine İlişkin Bulgular

Okuldaki kişilerin birbirleriyle olan ilişkileriyle alakalı, “Okulunuzda kişiler arası ilişkilerin geliştirilmesi için neler yapılıyor? (öğretmen-öğretmen, öğrenci-öğrenci, öğretmen-öğrenci, yönetici-öğretmen, yönetici-öğrenci)” sorusuna okul müdürlerinin verdiği cevapların analizi Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Okulda Kişiler Arası İlişkilerin Gelişimi İçin Yapılanlara İlişkin Okul Müdürlerinin Görüşleri

Sıra	Görüşler	f
1	Okulun tüm bireylerinin sağlıklı iletişim kurmalarını sağlamak (M2, M4, M6, M7, M8, M9, M10, M12, M13, M14, M18, M19, M20, M21)	14
2	Yönetici ve öğretmenlerin rol model olmasını sağlamak (M1, M4, M5, M7, M10, M11, M14, M17, M18, M20, M21)	11
3	Okulun tüm bireylerine karşı güler yüzlü olmak (M1, M7, M8, M11, M12)	5
4	Okulun da aile ortamı gibi olmasını sağlamak (M1, M2, M3, M4, M12, M13, M17, M21)	8
5	Okul içinde ve dışında yapılan tüm etkinliklerde birlikte hareket etmek (M5, M15, M16, M20)	4
6	Okulun tüm bireylerine eşit şekilde, adaletli ve saygılı davranmak (M5, M11, M17)	3
7	Aidiyet duygusunu benimsetmek (M2, M5, M13)	3
8	Okul ile ilgili kararlarda okulun tüm paydaşlarının fikrini almak (M4, M6, M7, M10, M15, M18)	6
9	Öğretmenler ve öğrencilerle bire bir ilgilenmek (M5, M8, M11, M16, M20)	5
10	Okuldaki bireyleri mutlu etmek (M1, M3)	2
11	Okuldaki tüm bireylerin empati kurmasını sağlamak (M15)	1

Tablo 1’de görüldüğü gibi katılımcılar, okuldaki kişiler arası ilişkilerin geliştirilmesine yönelik farklı görüşlerini bildirmişlerdir. Buna göre katılımcıların görüşleri göz önüne alındığında okul müdürlerinin kişiler arası ilişkilerin gelişmesi için en çok yaptıkları uygulamalar sırasıyla; (1) okulun tüm bireylerinin sağlıklı iletişim kurmalarını sağlamak, (2) yönetici ve öğretmenlerin rol model olmasını sağlamak, (3) okulun da aile ortamı gibi olmasını sağlamaktır. Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların büyük bir kısmı okulun tüm bireylerinin sağlıklı iletişim kurmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Buna göre bazı katılımcıların bu konu hakkındaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

M2: “... İlişkileri etkileyen en önemli unsurlardan biri de sağlıklı ve iyi bir iletişimdir. Hem öğretmenlerimiz hem öğrencilerimiz okulu benimserlerse birbirleriyle daha sağlıklı iletişim kurarlar, biz de bu doğrultuda öğretmenlerimiz ve öğrencilerimize okul kendi evleriymiş gibi rahat olmalarını sağlamaya çalışıyoruz.”

M4: “Öğretmenlerimizle çok iyi iletişimimiz oluyor. İdare olarak bu ilişkilere çok önem veriyoruz. Öğretmenlerimiz de bu şekilde öğrencilere rol model olarak onların da ilişkilerin düzenli olmasına örnek oluyorlar.”

M11: “...Personellerimizle, öğretmen ve öğrencilerimize karşı güler yüzlüüz.”

M13: “Öğretmen ile öğretmen arasındaki uyum ve öğretmen ile öğrenci arasındaki uyum bizim önceliğimiz oluyor. Bu çerçevede iletişimimize çok önem veriyoruz. Çocukların okulu sevmesi ve aidiyet duygusunu geliştirmesi hem öğretmenleriyle olan iletişimini düzenliyor hem de arkadaşlarıyla olan ilişkisini daha da kuvvetli hale getiriyor.”

M17: “İlişkilerin daha samimi ve daha sıcak olması için biz de onlara karşı samimi ve sıcaktırız. Onlar da bizi model alarak daha samimi ve aile ortamında gibi hissediyorlar kendilerini.”

M16: “Sürekli öğretmenlerimizle etkinlikler yapıp okuldaki tüm kişilerin bir arada olmasını sağlayarak ilişkilerinin güzel olmasını sağlıyoruz.”

Görüldüğü üzere katılımcıların çoğu, kişiler arası ilişkilerin geliştirilmesi için sağlıklı bir iletişimin kurulması gerektiğini söylemişlerdir. Bunun yanında çoğu katılımcı, yönetici ve öğretmenlerin birbirlerine ve öğrencilere rol model olmasını sağladıklarını söylemektedir. Katılımcılardan bazılarının görüşleri ise güler yüzlü olmanın insanlar arasındaki iletişimi kuvvetlendirdiği ve ilişkilerini geliştirdiği yönündedir.

Olumsuz Öğrenci Davranışlarının Azaltılmasına İlişkin Bulgular

Okulda olumsuz öğrenci davranışlarını azaltmaya yönelik, “Olumsuz Öğrenci Davranışlarını Azaltmak İçin Okulunuzda Yaptığınız Örnek Uygulamalar Nelerdir? (Öğrenci devamsızlığı, okul disiplini gibi faktörler de dahil olmak üzere)” sorusuna okul müdürlerinin verdiği cevapların analizi Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Olumsuz Öğrenci Davranışlarını Azaltmak İçin Yapılan Uygulamalara Yönelik Müdür Görüşleri

Sıra	Görüşler	f
1	Rehberlik servisi (M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11, M12, M13, M14, M15, M16, M17, M18, M19, M20, M21)	21
2	Okul-Veli-Öğrenci iş birliği (M2, M3, M6, M7, M8, M9, M10, M11, M12, M13, M14, M15, M16, M17, M18, M20)	16
3	Öğretmenin uyguladığı etkinlikler ve pekiştireçler (M2, M4, M7, M10, M11, M13, M14, M15, M18, M19)	10
4	Ev ziyaretleri (M1, M4, M5, M7, M11, M13, M18)	7
5	Sorunun kaynağına inme (M1, M5, M11, M20)	4
6	Rol model olma (M18, M21)	2
7	Öğrenci dosyası inceleme ve önlem alma (M11, M20)	2
8	Öğrenciye sorumluluk yükleme (M5, M16)	2

Tablo 2’de görüldüğü gibi katılımcılar, öğrencilerin olumsuz davranışlarının çözümüne yönelik farklı görüşlerini bildirmişlerdir. Buna göre katılımcıların görüşleri göz önüne alındığında okul müdürlerinin olumsuz öğrenci davranışlarının azaltılması için en çok yaptıkları uygulamalar sırasıyla; (1) rehberlik servisi yardımı, (2) okul-veli-öğrenci iş birliği, (3) öğretmenin uyguladığı etkinlikler ve pekiştireçler olarak sıralanmaktadır. Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların hepsi öğrencilerin olumsuz davranışlarını azaltmak için rehberlik servisinden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Buna göre bazı katılımcıların bu konu hakkındaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

M5: “Okulumuzdaki olumsuz davranış sergileyen öğrencilerin öncelikle rehberlik servisiyle görüşmesini sağlıyoruz. Rehberlik servisimiz belirli aralıklarla öğrenciyle görüşüp takibini sağlayarak sorunu çözmeye çalışıyoruz.”

M8: “Bu konuda rehberlik servisimiz aktif çalışmaktadır. Olumsuz öğrenci davranışlarını gidermeye veya azaltmaya çalışıyorlar. Öğrencilerle gerekli görüşmeleri yaparak onların olumsuz davranış sergilemelerini önüyorlar.”

M7: “Rehber öğretmen de sorunun çözülmesi için gerekli görüşmeleri sağlayarak hem okul idaresini hem de öğrenci velisini bilgilendiriyor. Bu şekilde sorunun çözülmesi için rehber öğretmen, yönetici ve veli iş birliği sağlanmış oluyor. Bunun yanında ev ziyaretleri yapılıyor. Öğrenciyi evinde görerek olumsuz davranış sergileyen öğrencinin güven kazanması sağlanıyor. Bu şekilde olumsuz öğrenci davranışlarını azaltmaya çalışmaktayız.”

M10: “Olumsuz öğrenci davranışlarını hissettiğimiz anda öğrenciyi sınıf öğretmeni takibe alıp öğrenciyle konuşur. Davranışlarında değişikliğe gitmesi için öğretmen kendine

göre çeşitli yollar dener. Burada ilk aşama öğretmenindir. Çünkü okulda öğrenciyi tanıyabilecek en iyi kişi öğretmendir. Bununla ilgili bazı etkinlikler düzenler olumsuz davranışın diğer öğrencilere de örnek olmaması için rehberlik servisinden yardım alır.”

M11: “...Bunun yanında öğrencilerimizin davranışlarına göre “sarı kart, kırmızı kart” uygulamamız var. Öğretmenlerimiz, öğrencilerin yaptığı olumsuz davranış çok büyük değilse sarı kart veriyor yani uyarıyor tekrar aynı hatayı yaparsa kırmızı kart veriyor ama öğrencinin ilk hatası risk oluşturacak düzeydeyse direkt kırmızı kart veriyor. Bu şekilde kırmızı kart verdiği sorunlu öğrenciyle öncelikle sınıf öğretmeni ilgileniyor ve olumsuz davranışlarını ortadan kaldırmaya çalışıyor.”

Katılımcıların hepsi öğrencilerin olumsuz davranışlarını azaltmaya yönelik yapılan en önemli uygulamanın rehberlik servisinin yaptığı uygulamalar olarak ifade etmektedirler. Yine aynı şekilde katılımcıların çoğu olumsuz öğrenci davranışlarının azaltılması için aile ile birlikte hareket ettiklerini ifade etmişlerdir. Bunun yanında katılımcıların bazıları olumsuz öğrenci davranışlarında öncelik olarak sınıf öğretmenin ilk müdahalesinin çok önemli olduğunu vurgulamaktadırlar. Sınıfı ve öğrencilerini en iyi tanıyan sınıf öğretmenleri olduğu, dolayısıyla sınıf öğretmenlerinin ilk olarak çeşitli etkinliklerle veya pekiştiricilerle daha iyi bir önleyici müdahalede bulduklarını ifade etmektedir.

Öğretmenlerin Motivasyonunun Artırılmasına İlişkin Bulgular

Okulda öğretmenlerin motivasyonunu artırmaya yönelik, “Okulunuzda Öğretmenlerin Motivasyonunu Artırmak İçin Örnek Uygulamalarınız Varsa Paylaşabilir Misiniz?” sorusuna okul müdürlerinin verdiği cevapların analizi Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Motivasyonunu Artırmak İçin Yapılanlara Yönelik Müdür Görüşleri

Sıra	Görüşler	f
1	Öğretmenlere yönelik etkinlikler ve faaliyetler (M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11, M12, M13, M14, M15, M16, M17, M18, M19, M20, M21)	21
2	Başarılarını ödüllendirme (M1, M4, M5, M6, M8, M9, M11, M13, M15, M18, M19)	11
3	Okula bağlılığı ve aidiyet duygusunu geliştirerek aile ortamı oluşturma (M2, M4, M5, M6, M10, M13, M14, M17, M18, M19, M20, M21)	12
4	Çeşitli etkinliklerde birlikte hareket etme (M1, M6, M11, M13, M14, M17, M18, M20)	8
5	Öğretmenlerle birebir ilgilenme (M1, M4, M8, M10, M11, M12, M14, M20)	8
6	Öğretmenin rahat ve mutlu hissetmesi (M4, M5, M8, M12, M17, M21)	6
7	Olumlu iletişim ve ilişki kurma (M3, M9, M10, M17)	4
8	Güven kazanma (M20)	1

Tablo 3’te görüldüğü gibi katılımcılar, öğretmenlerin motivasyonunun artırılmasına yönelik farklı görüşlerini bildirmişlerdir. Buna göre katılımcıların görüşleri göz önüne alındığında okul müdürlerinin öğretmenlerin motivasyonunun artması için en çok yaptıkları uygulamalar sırasıyla; (1) öğretmenlere yönelik etkinlikler, (2) özel günlerde hediye ve ödül, (3) okula bağlılığı ve aidiyet duygusunu geliştirerek aile ortamı oluşturma olarak sıralanmaktadır. Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların hepsi öğretmenlerin motivasyonlarını artırmak için öğretmenlere yönelik etkinlikler düzenlediklerini belirtmişlerdir. Buna göre bazı katılımcıların bu konu hakkındaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

M2: “Her öğretmenimiz haftada bir gün sırayla yemek yapıp ortak bir buluşma fırsatı yaratıyoruz. Aylık bazda zümre toplantıları yapıyoruz, bu toplantılarda her öğretmene eşit şekilde iş vermeye çalışıyoruz. Bunun yanında öğretmenlerimizle etkinlikler yapıyoruz. Hep birlikte konser veya benzeri etkinliklere katılıyoruz. Bu da öğretmenlerin daha motive olmasını sağlıyor.”

M4: “Öğretmenlerimize yönelik sportif faaliyetler mevcuttur. Bunlar masa tenisi turnuvası, futbol turnuvası gibi faaliyetlerdir. Öğretmenlerimizin okulda da bir etkinlik içerisinde olması için ayda bir yemek programları yapıyoruz. Bazen özel günlerde ise sıra gecesi programlarına katılarak eğleniyoruz. Öğretmenimizin de bu şekilde bize bağlı olmasını okuluna bağlı olmasını sağlayarak motivasyonunu artırıyoruz.”

M5: “Öğretmenlerimizi bazen sınıflarında ziyaret ederek ne kadar güzel iş yaptıklarını onlara söylüyoruz. Onları bu şekilde mutlu ediyoruz. Bunun yanında her dönem öğretmenlerimize teşekkür belgesi veya takdir belgesi tarzında belgeler takdim ediyoruz. Her ay örnek sınıfları ilan ediyoruz. Bunlar da öğretmenlerimizin motivasyonunu artırıyor.”

M18: “Hep birlikte aile olduğumuzu hissettiriyoruz. Bu şekilde öğretmenlerimizin okula ve bizlere daha çok bağlanmasını sağlayarak onların motivasyonlarını artırıyoruz.”

M13: “Bir öğretmenimizin özel bir gününde doğum günü, düğün veya cenazelerinde birlik oluyoruz. Bu şekilde öğretmenler sadece okul içinde değil okul dışında sosyal hayatta da iş birliğini sürdürüyorlar. Böyle olunca okula olan bağlılık artıyor aynı zamanda öğretmenlerimizin motivasyonu da artıyor.”

Katılımcıların hepsinin görüşleri doğrultusunda öğretmenlerin motivasyonlarının artması için okulda çeşitli sportif ve kültürel etkinlikler düzenlenmektedir. Katılımcıların bir kısmı, öğretmenlerin motivasyonunun artması için başarılı olan öğretmenlere ödül vererek onların başarıları ödüllendirilmekte ve diğer öğretmenlere de ilham kaynağı olması açısından olumlu bir davranış olduğu belirtilmektedir. Katılımcıların bir kısmının görüşlerine bakıldığında öğretmenlerin kendilerini aile ortamında gibi hissetmesi, okula aidiyet duygusu kazanmaları, okula bağlılıklarının artması onların motivasyonlarını yükselttikleri görüşündedirler.

Öğrencilerin Motivasyonunun Artırılmasına İlişkin Bulgular

Okulda öğrencilerin motivasyonunu artırmaya yönelik, “Okulunuzda Öğrencilerin Motivasyonunu Artırmak İçin Örnek Uygulamalarınız Varsa Paylaşabilir Misiniz?” sorusuna okul müdürlerinin verdiği cevapların analizi Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Motivasyonunu Artırmak İçin Yapılanlara Yönelik Müdür Görüşleri

Sıra	Görüşler	f
1	Öğrencilere yönelik sosyal, kültürel vb. etkinlikler (M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11, M12, M13, M14, M15, M16, M17, M18, M19, M20, M21)	21
2	İlgi ve beceriye göre kurs verme (M2, M3, M4, M5, M7, M9, M12, M14, M15, M17, M19, M21)	12
3	Öğrencilere yönelik gezi organizasyonu (M1, M2, M3, M4, M6, M7, M8, M10, M12, M14, M20)	11
4	Pekiştireç, rozet, kart vb. ödül ile teşvik etme (M3, M7, M8, M10, M11, M13, M14, M15, M16, M18, M19)	11
5	Öğrencilerin okula seyerek gelmesini ve mutlu olmasını sağlama (M4, M8, M12, M13, M14, M16, M21)	7
6	Öğrencilerin okulu evi gibi görmesi ve aidiyet hissetmesini sağlama (M4, M6)	2
7	Öğrencilerle birebir ilgilenme ve onlara güvenme (M8, M16)	2

Tablo 4'te görüldüğü gibi katılımcılar, öğrencilerin motivasyonunun artırılmasına yönelik farklı görüşlerini bildirmişlerdir. Buna göre katılımcıların görüşleri göz önüne alındığında okul müdürlerinin öğrencilerin motivasyonunun artması için en çok yaptıkları uygulamalar sırasıyla; (1) Öğrencilere yönelik sosyal, kültürel vb. etkinlikler, (2) İlgi ve beceriye göre kurs verme, (3) Öğrencilere yönelik gezi organizasyonu olarak sıralanmaktadır. Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların hepsi öğrencilere yönelik sosyal, kültürel vb. etkinlikler düzenlediklerini belirtmişlerdir. Buna göre bazı katılımcıların bu konu hakkındaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

M3: “Öğrencilerimize yönelik ödüllü yarışmalar düzenliyoruz. Mesela sıfır atık projesiyle okulumuz ve sınıflarımız tertemiz oluyor bunun yanında her şeyin geri dönüştürülebilir olmasına dikkat çekiyoruz... Bunların yanında akıl ve zeka oyunları oynatıyoruz. Velilere kitap önerip o kitapla ilgili sınav yapıyoruz. Bu şekilde hem öğrencilerimizin hem de velilerimizin öğrenmesini sağlıyoruz. Bunları yaparak öğrencilerin okula karşı motivasyonlarını artırıyoruz.”

M4: “Turnuvalar düzenleyerek bu turnuvalarda birinci olanlara madalya ve ödül veriyoruz. Bu şekilde sportif faaliyetlere teşvik ediyoruz. Her ay seviye tespit sınavı düzenleyerek öğrencilerimizin kendi başarılarını görmesini sağlıyoruz ve bu sınavlarda birinci olanlara ödül veriyoruz. Ayın en temiz sınıfı uygulamasını yapıyoruz. Çocukların sınıflarının yaşadıkları yerin temiz olmasını sağlıyoruz.”

M2: “Gerek ders saatleri içerisinde gerekse ders saati dışında öğrencinin motivasyonunu etkileyecek kurslar veriliyor. Bunlar içerisinde yüzme, halk oyunları, bilgi yarışmaları düzenleniyor.”

M7: “Öğrencilerimiz için gezici sinemaları getiriyoruz. Öğrencilerimiz belirli aralıklarla bu gezici sinemalarda hem eğleniyorlar hem de zamanlarını geçiriyorlar. Müze ziyaretlerimiz oluyor. Geziler düzenliyoruz öğrencilerimize. Bu şekilde öğrenciler okula hapsolmek yerine okul dışında da zamanlarını güzel geçiriyorlar.”

M12: “... Geziler düzenleyip, piknik yapıyoruz. Sinema etkinliklerimiz oluyor. Beraber

tiyatroya giderek hem ders dışı etkinlik yapıyoruz hem de öğrencilerin tiyatroyu sevmelerini sağlıyoruz.”

Katılımcıların hepsi öğrencilerin motivasyonlarının artması için öğrencilere yönelik ders dışı etkinlikler yaptıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların bir kısmı da öğrencilerin motivasyonunun artırılması için onların ilgi duyabilecekleri ve yeteneklerinin olabileceği kurslara yönlendirdiklerini belirtmektedir. Bunun yanında katılımcıların bir kısmı öğrencilerin motivasyonunu artırmak için çeşitli yerlere geziler düzenleme organizasyonları yaptıklarını belirtmişlerdir.

Okul Ortamının İyileştirilmesine İlişkin Bulgular

Okul ortamını iyileştirmek adına yapılanlara yönelik, “Okul Ortamını İyileştirmek İçin Yaptığınız Diğer Uygulamalardan Bahseder misiniz? (Sosyal Etkinlik, Okul Güvenliği, Fiziki İyileştirme, Yönetimsel Uygulamalar Gibi)” sorusuna okul müdürlerinin verdiği cevapların analizi Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Okul Ortamını İyileştirmek İçin Yapılanlara Yönelik Müdür Görüşleri

Sıra	Görüşler	f
1	Okul bahçesini ve duvarlarını iyileştirme (M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M10, M11, M12, M13, M14, M15, M16, M17, M18, M20, M21)	19
2	Okul içerisini ilgi çekici ve bilgilendirici bir ortam haline getirme (M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M10, M11, M13, M14, M15, M16, M18, M20, M21)	17
3	Her türlü tehlikeye karşı okulu güvenli hale getirme (M1, M4, M5, M6, M7, M9, M10, M13, M15, M17, M18, M19, M21)	13
4	Okulun temiz olmasını sağlama (M1, M4, M5, M8, M9, M10, M11, M14, M16, M18, M19, M20)	12
5	Okulu çocuklar için sıcak bir ev ortamı haline getirme (M1, M4, M7, M10, M16, M17, M18, M19)	8
6	Çok amaçlı salon ve kütüphane oluşturma (M2, M4, M11, M14, M18)	5
7	Öğrencilerin sorumluluklarının bilincinde olması için yapılan etkinlikler (M3, M20)	2

Tablo 5’te görüldüğü gibi katılımcılar, okul ortamının iyileşmesi için yapılanlara yönelik farklı görüşlerini bildirmişlerdir. Buna göre katılımcıların görüşleri göz önüne alındığında okul müdürlerinin okul ortamını iyileştirmek için en çok yaptıkları uygulamalar sırasıyla; (1) Okul bahçesini ve duvarlarını iyileştirme, (2) Okul içerisini ilgi çekici ve bilgilendirici bir ortam haline getirme, (3) Her türlü tehlikeye karşı okulu güvenli hale getirme olarak sıralanmaktadır. Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğu okul ortamını iyileştirmek için okulun bahçesi ile duvarlarını iyileştirdiklerini ve okul içerisini ilgi çekici ve bilgilendirici bir hale getirdiklerini belirtmişlerdir. Buna göre bazı katılımcıların bu konu hakkındaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

M1: *“Sınıflarımızın içi her zaman renklidir. Sürekli süslemelerle güzel bir hava oluşturmaya çalışıyoruz. Okulumuza “okulun ilk günü” köşesi yaptık. Böylece okulun ilk günü*

öğrencilerimizin resimlerini çekerek ilk günkü anılarını “okulun ilk günü” köşesine yapııştırıyoruz. Koridorlara Nasreddin Hoca, Keloğlan gibi çizgi film karakterlerini çizdirdik. Öğrencinin ilgisini çekecek şekilde boyamalar yaptık. Diğer katımızın koridorlarına da yörenin tarihi yerlerini çizdirdik. Öğrencilerimiz tarihi yerlerimizi öğrenerek bilgi sahibi oluyorlar.”

M2: “Okulun duvarları öğrencilerin ilgilerini çekecek düzeyde renklerle ve şekillerle süsleniyor... Okula ait olan otoparkın belirli günlerde ve saatlerde kiraya verilmesiyle gelecek olan geliri okulu daha güzel bir hale getirmek için harcıyoruz. Ayrıca okulun bahçesinin bir bölümünde ağaçlık alan ve basketbol sahası da bulunmaktadır. Bahar ve yaz aylarında öğrencilerimiz etkinlik derslerini dışarıda yapabiliyorlar.

M4: “Okulumuzun fiziki çevresinde yaptığımız düzenlemeler öğrencilerimizin dikkatini çekecek düzeydedir. Okulun bahçe duvarlarını çizgi film karakterleriyle boyayarak çocuğun ilgisini çekiyoruz. Çizgi karakterleri gördüğü zaman çocuklar sanki evlerindeymiş gibi hatta evlerinden daha güzel bir ortamla karşılaştıkları için çok seviyorlar. Bunların yanında okulumuzda bir saha mevcut. Bu sahayı hem futbol hem voleybol hem de basketbol sahası olarak kullanıyoruz.”

M7: “Okulumuzda öğrenciler kendilerini güvende hissediyorlar. Okul çevresi güvenli ve kapıda da iki güvenlik görevlisi mevcuttur. Öğrenciler okulda iken kendilerini evinde gibi hissediyor.”

M16: “Bizim için en önemli etken temizliktir. Okulumuzun temizliğine titizlikle önem veriyoruz... Öğrenci kıyafetlerinde temizlik ve düzenliliğe önem verip herkesin kıyafetinin aynı olmasını sağladık.”

Görüldüğü gibi katılımcıların çoğu okul ortamını öğrenciler için ilgi çekici hale getirmek için öncelikle okul duvarlarını ve okul bahçesini iyileştirdiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların çoğunun görüşlerine bakıldığında ise okul ortamının iyileştirilmesi adına okul içini daha güzel ve daha bilgilendirici bir hale getirmeye gayret etmektedirler. Bunun yanında katılımcıların bir kısmı da okul ortamının iyileşmesi için okulun daha güvenli hale gelmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Tartışma ve Sonuç

Katılımcıların görüşlerine göre okul ikliminin olumlu olması için kişiler arası ilişkilerin gelişmesi adına oldukça önem arz etmektedir. Okul ikliminin olumlu olması için kişiler arası ilişkilere üst düzey önem verilmesi gerekmektedir. Okul müdürlerinin bu bağlamda üzerinde durdukları konu ise daha çok kişilerin birbirleri ile sağlıklı ve güzel iletişim kurmalarını sağlaması ve yönetici ve öğretmenlerin öğrencilere rol model olmasıdır çünkü kişilerin birbirleriyle sağlıklı iletişim kurmaları onların empati yapmasını sağladıkları gibi onlara hoşgörü davranışını kazandırmaktadır. Tutar ve Yılmaz’a (2003) göre, kişiler arasındaki ilişkilerin vazgeçilmez unsuru iletişimdir. Aynı zamanda toplumsal faaliyetlerin sürdürülmesi sağlıklı bir iletişim ile mümkündür. Kişiler arasındaki ilişki, uyum ve dayanışma iletişime bağlıdır. Okul ikliminin olumlu olduğu okullarda görülen iklim tipi açık iklimdir. Bu tip okullarda açık iklimin tüm özellikleri görülür. Dolayısıyla öğretmenler ile öğrenciler arasında olumlu bir iletişim vardır. Bu da hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin okulu sevme ve aidiyet hissetme duygularını geliştirmektedir (Özdemir vd., 2010). Bunun yanında herkesin, birbirinin olumlu davranışlarını örnek alması ve birbirlerine rol model olmaları halinde okul ortamı daha yaşanılır ve daha olumlu atmosfere sahip bir ortam haline gelir. Bu bağlamda

okul müdürlerinin kişiler arası ilişkilerin gelişmesi adına uyguladıkları yöntemler başarıya ulaşmıştır. Öğrencilerin okullarını sahiplenmeleri, okuldaki tüm bireylerle sağlıklı bir ilişki kurmaları ve okul ortamını iyileştirmeleri sağlanmalıdır. Bu şekilde öğrenciler için olumlu bir okul iklimi oluşturulabilir. Öğrenciler arasındaki ilişkilerin sağlıklı bir şekilde kurulması sağlanmalıdır (Doğan, 2017).

Okul ikliminin olumlu olması adına öğrenci davranışları ciddi bir önem arz etmektedir. Olumsuz öğrenci davranışlarının okul ortamını olumsuz yönde etkilediği okul iklimi ile alakalı yapılan araştırmalarda belirtilmektedir (Monhardt, 1995; Siyez, 2009; Kara ve Çekici, 2017). Öğrencilerin olumsuz davranışlarını engellemek okulun daha güvenli, daha ferah ve daha yaşanılabilir bir ortam olmasını sağlamaktadır. Bu nedenle olumsuz öğrenci davranışlarını azaltmaya yönelik okul müdürlerinin görüşleri oldukça önemlidir. Burada okul müdürlerinin üstünde durdukları olay daha çok; rehberlik servisinin müdahaleleri ve etkinlikleri, okul-aile iş birliği ve öğretmenlerin kendi sınıfarında öğrencilerine uyguladıkları etkinlikler, ödüllerdir. Bu bağlamda okulların olumsuz öğrenci davranışlarını azaltmaya yönelik uyguladıkları bu yöntemlerin başarıya ulaştığı görülmektedir. Rehberlik servisinin işlevinin ne kadar önemli olduğu yapılan araştırmalarda da ifade edilmektedir. Omay'a (2008) göre rehberlik, okul ortamında öğrencinin her yönden gelişmesi için profesyonelce düzenlenmiş bir yardım hizmetidir. Okuldaki şiddeti en aza indirmek için öğrencilere sağlanan destektir. Dolayısıyla rehberlik hizmeti okul iklimi açısından hayati önem taşımaktadır. Rehberlik hizmetinin bir çok alanda öğrenciye ve okula faydası vardır. Öğrenciyi tanımada, davranışlarının sebeplerini sorgulamada çok etkilidir. Öğrencinin demokratik bir ortamda psikolojik destek almasını sağlamaktadır.

Okul ikliminin olumlu olması için şüphesiz öğretmenlerin motivasyonuna ihtiyaç vardır. Katılımcıların hepsinin görüşleri doğrultusunda öğretmenlerin motivasyonlarının artması için okulda çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Etkinliklerle öğretmenler motivasyonlarını tazeleyip daha sağlıklı bir şekilde düşünme ve iş yapma olanağı bulmaktadır. Bu şekilde hem öğretmenler arasındaki ilişki sağlamlaşmakta hem de öğretmenler eğlenmektedir. Dolayısıyla müdürlerin görüşlerine göre okulun iklimini de olumlu şekilde etkilemekte olduğu belirtilmektedir. Okulun yapı taşlarından biri olan öğretmenlerin motivasyonu tüm okulu etkilemektedir. Bu da okulun iklimine olumlu bir hava katmaktadır. Öğretmen ne kadar motive olursa öğrenci o kadar motive olur. Buna bağlı olarak okul ikliminin olumlu olabilmesi için öğretmenlerin motivasyonları ve verimleri üst seviyede olmalıdır (İdi, 2017). Dolayısıyla akademik başarının sağlanması da kaçınılmaz olur. Bu sebeple akademik başarının sağlanması için yöneticilerin tutum ve davranışları da bu yolda motivasyonun artmasını sağlamaktadır (Renchler, 1992; Akt., Doğan, 2017). Yapılan araştırmalarda, öğretmen motivasyonlarının düşük olmasının sebepleri ise genellikle aldıkları ücretin yeterli olmaması, bir başarı gösterdiklerinde bunların yeterince ödüllendirilmemesi ve buna bağlı olarak okul yöneticilerinin öğretmenlerin motivasyonuna önem vermemesi olarak belirlenmiştir (Ertürk, 2016).

Öğrencilerin motivasyonunun artmasına yönelik tüm kodlara ait katılımcı görüşleri alınmıştır. Bakıldığında öğrenci motivasyonunun artmasına yönelik yapılan uygulamalardan en önemlisi öğrenciye yönelik etkinliklerdir. Dolayısıyla öğrenci merkezli düşünmenin ve onlara göre etkinlikler düzenlemenin öğrencilerin motivasyonu yönünden olumlu dönütler almasını sağlamaktadır. Öğrencilerin okula sadece ders dinlemek için değil aynı zamanda çeşitli faydalı etkinlikler için de gelmek istemesi gerektiği görüşündedirler. Dolayısıyla öğrenciler okulda hem öğrenerek hem de eğlenerek vakit geçirmektedir. Bu durum ise okulun

iklimini olumlu yapmak için yapılan uygulamalardan biridir. Bu nedenle okul ikliminin olumlu olmasında motivasyon kavramı çok önemlidir. Motivasyon, insanın algılama gücünü arttırmaktadır. Bir kişinin motive olması, o kişinin çok dikkatli olmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla, motivasyonun yüksek olması demek kişinin algısının da yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Bu durum da akademik başarıyı beraberinde getirmektedir (Demirtaş, 2005). Monhardt'a (1995) göre, okullarda sportif faaliyetlerin gerçekleştirilmesi öğrencilerin eğlenecekleri bir alan açmaktadır. Bu nedenle bu tip faaliyetlere ek olarak kulüpler, oyun etkinlikleri, diğer fiziki ve sosyal etkinlikler de olumlu okul iklimi oluşturmada kritik öneme sahiptir. Öğrencilerin bu faaliyetlerle zamanlarını mutlu bir şekilde harcaması okulda olumsuz davranışların oluşmasını da azaltacaktır. Bu durum hem okulun atmosferini olumlu bir şekilde etkileyecek hem de okulun daha güvenli olmasını sağlayacaktır. Dolayısıyla öğrencilerin akademik başarısına da olumlu katkı sağlayacaktır.

Okul ikliminin olumlu olması için olmazsa olmaz unsurlardan biri de okul ortamıdır. . Okullarda eğitim-öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği birçok alan mevcuttur. Bunlar; sınıf, okul bahçesi, oyun sahası, laboratuvar, kütüphane, çok amaçlı salon gibi alanlardır. Okulun zenginliğine ve olanaklarına göre bu alanlar daha da genişletilebilir. Okul ortamını paylaşan öğretmen, öğrenci, yönetici ve diğer personellerin bu ortamdan etkilenmesi kaçınılmazdır. Okulun tüm paydaşları için okul ortamı ne kadar güzel, ferah ve iyi olursa okul iklimini de o derece etkilemektedir. Doğan'a (2017) göre, öğrencilerin okullarını sahiplenmeleri, okuldaki tüm bireylerle sağlıklı bir ilişki kurmaları ve okul ortamını iyileştirmeleri gerekmektedir. Katılımcıların çoğu okul ortamını öğrenciler için ilgi çekici hale getirmek için öncelikle okul duvarlarını ve okul bahçesini iyileştirdiklerini belirtmişlerdir. Bu şekilde öğrenciler okula geldikleri zaman güzel bir manzara ile karşılaşmaktadır. Böylece okula daha çok severek gelmekte olduklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında bahçe düzenlemesi yaparak çocukların okul bahçesinde daha güzel vakit geçirebildiklerini, daha çok eğlendiklerini belirtmişlerdir. Dolayısıyla çocuklar okulda olmaktan mutlu olmaktadır. Bu durumun da okul ikliminin olumlu olması için en önemli unsurlardan biridir.

Kaynakça

- Atakan, H. (2012). *Devlete bağlı ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin örgüt iklimi algıları ile iş tatmini arasındaki ilişkinin incelenmesi (Ankara Altındağ ilçesi örneği)*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.
- Bektaş, F. & Nalçacı, A. (2013). Okul İklimi İle Öğrenci Başarısı Arasındaki İlişki. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(13), 1-13.
- Brand , S., Felner, R., Shim , M., Seitsinger, A. & Dumas, T. (2003). Middle school improvement and reform: Development and validation of a school-level assessment of climate, cultural pluralism, and school safety. *Journal of educational psychology*, 95(3),570.
https://www.researchgate.net/publication/232567566_Middle_School_Improvement_and_Reform_Development_and_Validation_of_a_School-Level_Assessment_of_Climate_Cultural_Pluralism_and_School_Safety
- Buluç, B. (2013). *Örgüt Kültürü ve İklimi*. Servet Özdemir (ed.), *Eğitim Yönetiminde Kuram ve Uygulama* (ss. 101-128) içinde. Pegem Akademi yayınları.
- Bursalıoğlu, Z. (2012). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış (17. Baskı)*. Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. & Demirel , F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Celkan, H. Y. (2018). *Eğitim sosyolojisi*. Asos Yayınları, Birinci Baskı.
- Celkan, H. Y. (2006). Prof. Dr. Hikmet Yıldırım Celkan. *Hayat yolunda anlam arayışı* (Ed:Adem Solak). Ankara: Hegem Yayınları.
- Celkan, H. Y. (2003). Türk millî eğitiminden felsefî bir kesit. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* , 1 (2).
- Celkan, H., Y. (1991). Beşeri kültürün temel ögesi aile. *Aile ve Toplum*, 1(1).
- Çalık, T. & Kurt, T. (2010). Okul iklimi ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 157(35), 167-180.
- Çetin, B. (2014). *Eğitim ve kalkınma ilişkisi: Türkiye örneği*. [Yüksek lisans tezi]. Karaman: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.
- Demir, A. (2008). *Ortaöğretim Okullarında Okul İklimi ve Öğretmen Performansları Arasındaki İlişki*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Yeditepe Üniversitesi.
- Demirtaş, S. (2005). *Çalışma yaşamında motivasyonun önemi ve teşvik araçlarının yeri*. [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Doğan, S. (2017). Okul Kültürü Ve İklimi. (ed. C. T. Uğurlu), *Okul Yönetimi* (s. 91-119) içinde. Anı Yayıncılık.
- Ekşi, F. (2006). *Rehber öğretmenlerin okul iklimi algıları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişki üzerine bir araştırma*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Ertürk, R. (2016). Öğretmenlerin İş Motivasyonları. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 1-15.
- Halpin, A. W. (1966). *Theory and research in administration*. New York: Macmillan.
- Hoy, W. K. (2003). School climate. In J.W. Guhtrie. *Encyclopedia of education* (s. 2121-2124) içinde. Thompson Gale.
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2005). *Educational administration: Theory, research, and practice* (7th ed.). Boston, MA: McGraw Hill.
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2010). *Eğitim Yönetimi (Çev. Edt: S. Turan)*. Nobel.

- Hoy, W. K., Tarter, C. J. & Kottkamp, R. B. (1991). *Open schools, healthy schools: Measuring organizational climate*.
https://www.waynehoy.com/pdfs/open_schools_healthy_schools_book.pdf
- İdi, A. (2017). *İlkokul Ve Ortaokullarda Örgütsel İklim İle Öğretmenlerin İş Doyumu Arasındaki İlişki*. [Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Kara , M. & Çekici, Y. E. (2017). Dil-Davranış İlişkisi Açısından Ortaokul Öğrencilerinin Olumsuz Söz ve Davranışları. *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(16), 115-134.
- Monhardt, B. M. (1995). Safe by Definition. *American School Board Journal*, 182(2), 32-34.
<https://eric.ed.gov/?id=EJ499079>
- Okar, M. (2018). *Öğretmenlerin Örgütsel İklim Alguları İle Değişime Direnme Tutumları Arasındaki İlişki*. [Yüksek Lisans Tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Omay, H. (2008). *İlköğretim okulu öğrencilerinin okul iklimi alguları ile saldırganlık ölçeği puanları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Yeditepe Üniversitesi.
- Özdemir, A. (2002). Sağlıklı okul ikliminin çeşitli görünüşleri ve öğrenci başarısı. *Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 39-46.
- Özdemir, S., Sezgin, F., Şirin, H., Karip, E. & Erkan, S. (2010). İlköğretim okulu öğrencilerinin okul iklimine ilişkin algılarını yordayan değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(38), 213-224.
- Renchler, R. (1992). *Student motivation, school culture, and academic achievement: What school leaders can do*. ERIC Clearinghouse on Educational Management.
- Shaw, J. & Reyes, P. (1990). Comparison of High School and Elementary School Cultures. *This Paper Presented At The Annual Meeting of the American Educational Research Association, Boston*. <https://eric.ed.gov/?id=ED320301>
- Siyez, D. M. (2009). Liselerde görev yapan öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik algıları ve tepkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(25), 67-80.
- Tavşanlı, Ö., Birgül, K. & Oksal , A. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Okul İklimine Yönelik Algılarını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(9), 821-838.
- Turan, S. (1998). Measuring organizational climate and organizational commitment in the Turkish educational context. *Paper Presented at the Annual Meeting of the University Council for Educational Administration*. St. Louis, Missouri, USA.
<https://eric.ed.gov/?id=ED429359>
- Tutar, H. & Yılmaz, M. K. (2003). *Genel İletişim*. Nobel Yayınları.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin yayıncılık.

Extended Abstract

Introduction

School climate is the characteristics within the school that distinguishes schools from each other and also affects the behavior of everyone in the school (Hoy & Miskel, 2010). When we look at education and training organizations, the factor that greatly affects the climate is the relations between individuals. Schools have a volatile climate compared to other organizations. The reason for this is that the input and output of educational activities is human. Schools are organizational structures where the relationships between individuals are more intimate. Therefore, the climate can be felt differently in different schools. These differences affect the happiness and efficiency level of the school. As a result, the output of each school differs (Hoy, 2003). The person who has the most important position in shaping the school climate is the school administrator. The school administrator is the supervisor before the leader. It is very difficult to move from being a supervisor to a leadership feature, but it is not impossible. By applying some strategies, he can gain leadership as well as superiority. One of these strategies is to make the climate in the school positive by ensuring the relations among the members of the organization in a harmonious way (Bursalioglu, 2012).

Method

Qualitative research model was used in the research. With the semi-structured interview form, the practices of school principals to improve the positive school climate were examined. The interview form was prepared by the researcher (first author). The interviews took place face to face. Phenomenology design was used in the study.

The sample of the study consisted of 21 primary school principals out of 43 primary school principals working in Sanliurfa's Karakopru and Haliliye district centers. In the study, using criterion sampling, one of the purposeful sampling methods, interviews were conducted with the principals who agreed to participate in the research voluntarily. Purposeful sampling is the researcher's selection of people, places and situations that can help in explaining the subject under study (Buyukozturk et al., 2013). Content analysis technique of qualitative research method was used to analyze the data. During the data collection process, the data obtained by taking notes were arranged and transferred to the computer environment.

Results

Considering the opinions of the participants, the most common practices of school principals for the development of interpersonal relations are as follows; to ensure that all members of the school communicate in a healthy way, to ensure that administrators and teachers are role models, and to ensure that the school is like a family environment. The most common practices of school principals to reduce negative student behaviors are as follows; guidance service assistance, school-parent-student cooperation, teacher-applied activities and reinforcers. The most common practices of school principals to increase the motivation of teachers are as follows; activities for teachers, gifts and rewards on special days, creating a family atmosphere by improving school loyalty and sense of belonging. The most common practices of school principals to increase students' motivation are; Social, cultural activities etc. for students. and Giving courses according to interests and skills , Organization of trips for students . The most common practices of school principals to improve the school

environment are respectively; Improving the school garden and walls, making the inside of the school an interesting and informative environment, making the school safe against all kinds of dangers.

Conclusion

According to the opinions of the participants, a high level of importance should be given to interpersonal relations in order for the school climate to be positive. The subject that school principals focus on in this context is that they enable people to communicate with each other in a healthy and good way, and that administrators and teachers are role models for students. Preventing students' negative behaviors makes the school a safer, more spacious and more livable environment. Here, the incident that the school principals focus on is more; interventions and activities of the guidance service, school-family cooperation, and activities and rewards that teachers apply to their students in their own classrooms. In line with the opinions of the participants, various activities are organized at the school to increase the motivation of the teachers. With the activities, teachers find the opportunity to think and work in a healthier way by renewing their motivation. The most important of the practices to increase student motivation is student-oriented activities. Therefore, student-centered thinking and organizing activities according to them enable students to receive positive feedback in terms of motivation. They are of the opinion that students should want to come to school not only for listening to lectures, but also for various useful activities. Most of the participants stated that they first improved the school walls and school garden in order to make the school environment interesting for the students. In this way, students encounter a beautiful view when they come to school. Thus, they stated that they came to school with more enthusiasm. In addition, they stated that by making garden arrangements, children could have a better time in the school garden and had more fun.